

LEVÁNTEI HÁROM KIKÖTŐK

IRTA: KÚNOS IGNÁCZ DR.

Örök időknek áll emlékezetében Levánte három ős multu kikötője. Mintha nem is halandó kéz alkotta volna őket szépekké, ragyogókká és gazdagokká, hanem tulvilági hatalmak végtelen bölcsességü energiája. Tengereknek lágy fodrozatai simulnak a lábaikhoz, hegyeznek pázsitos lankái vezetnek a völgyekhez és rónáknak dús termékenységei nyújtják életfakasztó áldásaikat. Őskori letelepüléseknek voltak örök időkbeli megvagyódásai. És világeseményeknek világalakító forogtagjai nem egyszer örvénylettek át rajtok, népeket pusztítván ki ősi megszokottságaikból és új népek rajait telepítvén újabb otthonodásokra. Nemzetek rétegei rakódtak a levánte három kikötők őskori multjának közeteire. Megannyi sziklákba rótt története homályba enyésző multak világrázó eseményeinek, és ércbe vésett emlékezete emberi szenvedések történelmi láncolatának. Apostoli megnyilatkozásoknak váltak megszentelt színtereivé és vallási megújulásoknak örökéletű forrásaivá. Egy-egy olimpusza a megváltó ígék földi őrhelyeinek, úgy magaslanak elő a történelmi bércek mitikus vonalai és szent hagyományoknak égi ködökbe vesző magaslatai.

Kikötői székhelyeknek legbübájosabbika *Sztambul!* Forrongó vetélkedése világhatalmak hatalmasságainak és világgazdasági hivatott-

sága emberi boldogulások jövődjének. Bizánci koroknak avattatott rózsaligetes temetőjévé, és a félhold fényes hatalmasságú uralmának ciprusok övezte bölcsőjévé. Mintha a tündér káprázatosága keletnek rajta ragyognának a színompái, és mintha a távolokban fénylő Oriensnek reá vetődnek a sugarai. A boszporusi vizek örvénylő rejtelmessége nyugoti közelségekbe vonzotta a távolokbeli Keletet. És Kelet legifjabb és legnyugotibb törzse, Oszmán világhódító ivadékai, a nyugoti erő és a keleti szépség kapujává erősítette a bizánci multakból előhajnalodó Sztambul, a bölcsesség meglátásával egyesítvén multja keleti tradícióit jövője nyugoti törekvéseivel. E kettős hivatása szentesíti jelenjének politikailag is szükséges voltát és világgazdasági jogosultságát. A levánte Kelet, az ő köznapi szükségleteivel és művelődésbeli vágyakozásával ma már nem elválasztó, hanem inkább összekapcsoló eleme lett a középeurópai struktúra világ egyetemességi hivatásának, színekkel meg, stílusokkal népesítvén be az emberi közművelődés előcsillámló horizonjait. És e törekvéseknek a glóriai fényben ragyogó Sztambul lett a legtermészetesebb középpontja. Egyrészt mint az iszlám közösség kalifátusi székhelye, másrészt meg mint a keleti világgazdaságnak nyugot felé tekintő empó-

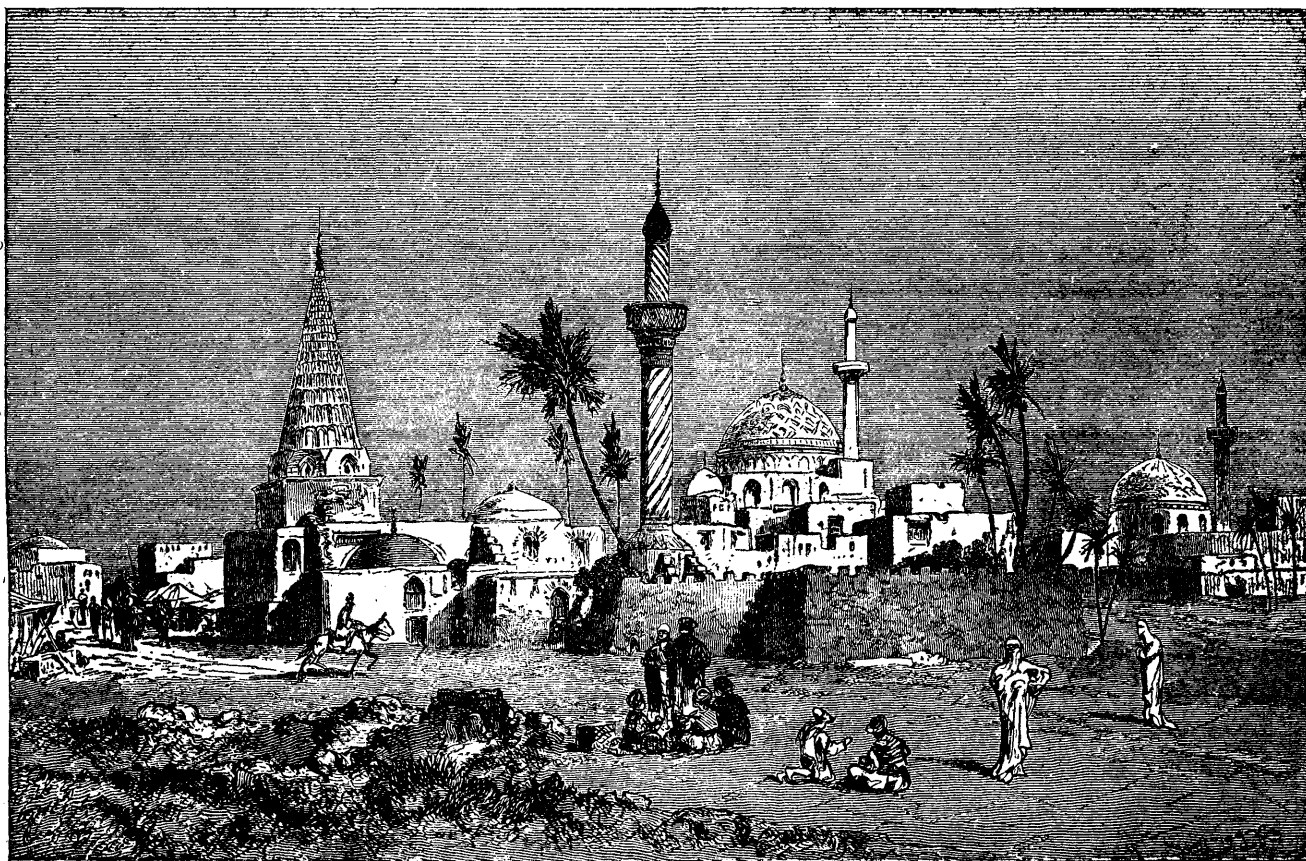
Vajda Zsigmond : SZMIRNIOTA

(Dr. Kunos Ignác gyűjteményéből)

riuma. Egyben pedig erőforrása fajilag is kialakult nacionalizmusának és védekező igyekvésekből kisarjadzott paniszlámi reménykedéseiknek. És ameddig csak Ajaszófia évezredes kupolájáról diadalmasan ragyog elő a félholdi szimbólum, addig a népek vallási szabadságának és a nemzetek faji érvényesülésének sincs megveszélyeztetve a létfeltétele. Hisz a remény csillaga fényeskedik a holdas címer krescendójában.

Kikötői székhelyek leggazdagabbika, *Szalóniki!* Históriai jelentősége szinte vetekedik a bizanciéval, ennek bizantinikusan bűnös multja és világhatalmi jelenjének jelentősége nélkül. Makedón voltának a balkáni kérdéssé lett makedónizmus ad álladalmi fontosságot, és egyaránt lett hadakban megharcolt öröksévé úgy az ókori tradíciókra felépített uj-

görségnek, mint az ujabbkori szláv alakulatok bolgárságának. A félhold uralma átmenetinek, egyben pedig etnikailag is átalakulónak bizonyult. Földiratilag és éghajlat tekintetében is az európai világtestnek képezvén kiegészítő folytatását, alkalmasabban és kínálkozóbb módon tudott a középeurópai gazdasági szükségletekbe beleilleszkedni, mint a középkori hagyományokon élősködő Sztambul. A kincses „Szelánik“ lett Konstantin hivalkodó városának anyagiakban megsegítője, és a „frenk“ eszmevilággal való megismertetője. Mint dúsan termelő vidékeknek és búsán adózó földeknek természetből fogva kialakult világvásárja, Nyugot nemzetközi kereskedelmével és pénzpiacaival állott világgazdasági összeköttetésekben. Amint hogy Sztambul keleties lágyságoknak és politikai

BAGDAD (Kirchner metszete után)

hatalomnak, azonképp lett Szaloniki nyugoti-
as erőknék és termelő gazdaságoknak levántei
metropolisává. Sztambul az áfiom ködképében
szendergett, Szaloniki pedig dohánytermő
földeknek állott tózsérkedő élére. És ha De-
meter templomának le is hanyatlott a félhold-
ja, annál merészebben hódít az új eszme, a
keleti világfelfogásokat a nyugoti gondolat-
világgal összeegyeztető és egymást gazdasá-
gilag és művelődésileg is kiegészítő eszméje.

Kikötői székhelyeknek legsejtelmesebbike,
Szmirna! Távol az európai áramlatok kultur-
szellőitől, a klasszikus rögű Anatóliának volt
regidőktől való gőcpontja és a buján tenyésző
Kelet gazdasági termeléseinek összegyűjtő
medencéje. Mediterraneumi néptörzseknek
vezet hozzája sivatagokon át tovakigyózó ka-
ravánútja, és szigettengerek őslakóinak „rum“
ivadékai szigetbeli termékeiket halmozzák
össze piacain. Három világrésznek egyesülnek
benne a vásárjai. Európai kalmárok áfrikai
bennszülöttekkel kötik exotikus üzleteiket,
hogy Ázsia híres csemegéivel áraszák el a
világszükségletek nemzetközi piacait. Az *iz-
mir*-i tengerpart áru *hán*-jai a sztambulit is
meghaladó emberáradatoknak a gyülekezője.
Füge meg datolya raktáraknak emelkednek
kivitelre váró piramisai és keleti szőnyegek
szin- meg rajzpompája paraszti kezekből
nyeri hagyományos motívumait. Századok
óta fejlődő mesterségeknek és kézi ügyessé-
geknek vannak szülőkről gyermekeikre szálló
örökletei. Környéke buja termékenységét
Egyiptom izzó levegője hevíti, és szigetvilá-
gok tengeráramlatai égövi szertelenségeket
mérsékelnek. Az európai fűszer meg festő-
anyag ezernyi különfélesége Szmirna raktá-
raiban halmozódik össze, és a különböző or-
szágok hajókolosszusai a nyugoti világrész
kikötőiben vetik őket piaccá. A közel és távol
Keletnek és ezek különféle termeléseinek a
kisázsiai Szmirna egyik leggazdagabb árucsar-
noka. Aminthogy az árukereskedelemnek leg-
serényebb közvetítői a szmirnoták; európai,
ázsiai meg áfrikai népvegyületek elnografikus

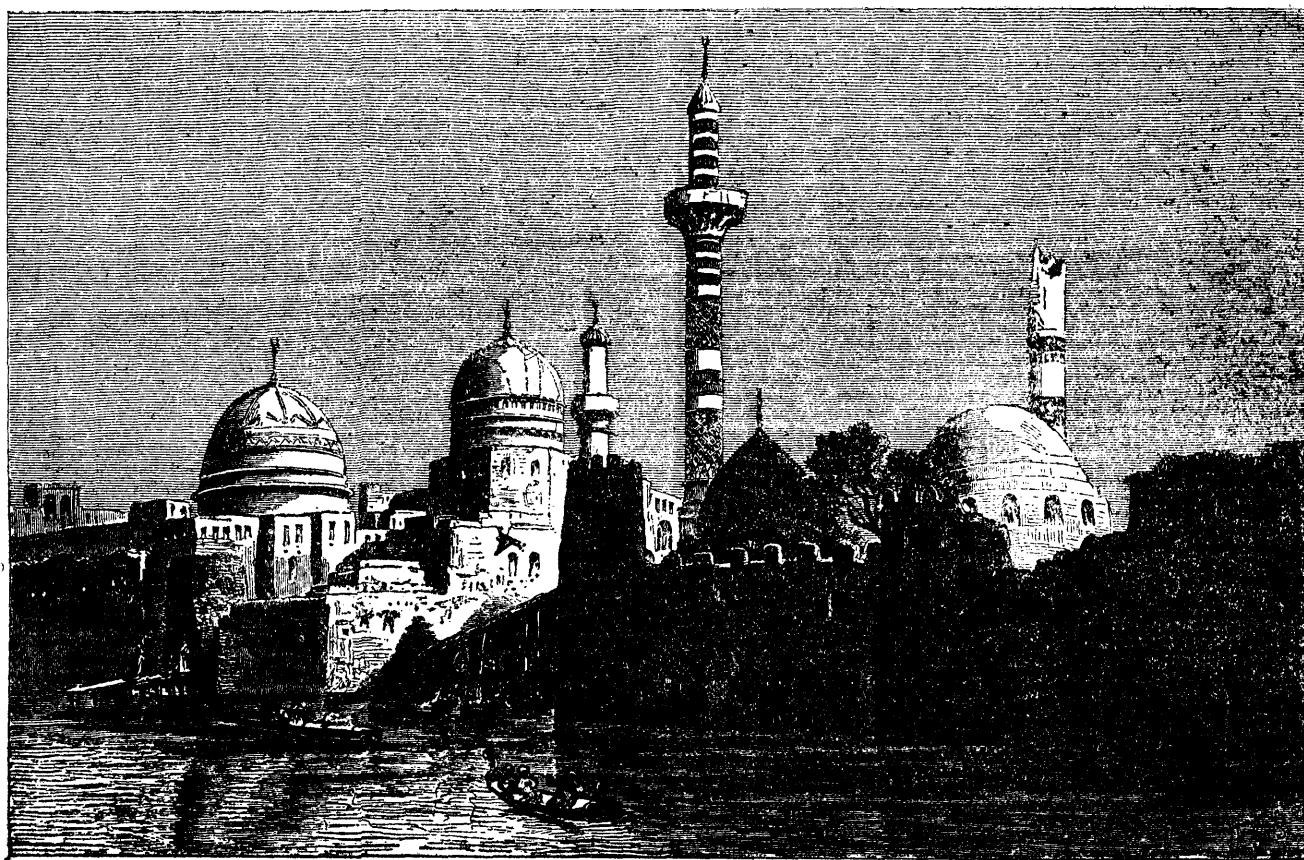
leszármazottjai, különböző fajoknak és vallá-
soknak egységessé fejlett típusa.

Sztambul, Szaloniki, Szmirna! Históriai
multu háromegy kikötő székhelye Kelet és
Nyugot kereskedelmi kapcsolatainak. És a
népek világközi nagy versenyében Hispánia
elűzött zsidó közösségéből fejlődött e világ-
forgalmi kapcsolatnak egyik legszorgalmasabb
és lemezbizhatóbb közvetítő eleme. Művelő-
dési hajlamainál fogva Nyugotnak, vallási tra-
dicióinál fogva pedig Keletnek élén eszme-
világában, gondviselészerű küldetéseket lett
hivatva teljesíteni. Ugyanegy fajnak a leszá-
rmazottjai, ugyanegy vallásnak az igazhívői,
századok óta élnek egy irányba terelődött és
kalifátusi oltalom alatt biztosított életüket,

szolgálván Isten parancsait és az emberiség közös jólétét.

Jövendő perspektíváknak várjuk gazdasági kibontakozását. Kikötőknek arany kapuzatai vannak tágra nyílóban, hogy világgazdaságok világútjait irányítsák és hogy megteremtsék a nyugoti és keleti népek ama kulturális kiegyenlítését, melyek együttes küzdelek és szenvedelmek vérvirágaiból fakadoztak. — Mintha Kelet bolyongó Ahasvérjának meglassudnának a léptei és mintha a három kikötők zürzavaros Babelje a megértés közös-

ségének válnék világító tornyává. Kelet Jahudija van Nyugot Izraeljéhez nemcsak testvéri, de gazdasági és művelődésbeli közeledőben. Együttes megérzői a nemzetileg külön, de emberileg közös hivatásoknak és megegyezői a nemzetközi vonatkozások forrongó alakulatainak. Küldetésszerű hivatásoknak állanak ez idő szerint még aláaknázott boltozatain, és Kelet felé fordulva Nyugatról, Nyugat felé fordulva pedig Keletről várják a nemzetek hajnalait jelentő csillagnak előragyogását. Szaloniki, Sztambul és Szmirna felől.

MOZUL (Mezopotámia) Kirchner metszete után